

SØRENO KIERKEGAARDO „Baimė ir drebėjimas“

Pseudonimas: Johannes de Silentio (Tylėjimo Jonas?), tikrai nefilosofas, nemokantis senųjų kalbų (hebrajų), greičiau „silpnos galvos“ perprasti Sistemai... jis tik klerkas, leidžiantis sau prabangą būti poetu...

Leidimo metai: 1843

Giliai asmeninė knyga, semantiškai ji parašyta kaip dviejų „planų“ veikalas, kuriame analizuojamas perėjimas (tiksliau šuolis) iš etinės gyvenimo stadijos į religinę pasitelkiant paradokso ir absurdo sąvokas.

„Paviršius“

Teleologinis etikos suspendavimas: moralinių įstatymų suspendavimas vardan aukštesniųjų – religinių.

„Gelmė“

Tai knyga apie jo paaukotą meilę
Reginai Olsen:
jis Abraomas, ji Izaokas... (kai kurie autoriai juos sukeičia vietomis, Regina - Abraomas, o Kierkegaardas - Izaokas...) Beje, Abraomui buvo 100 metų, jis 70 metų laukė Izaoko, taigi tas buvo aukojimo metu 30ies, kaip ir SK.

Metodas:

Netiesioginė komunikacija.
Nesupratimas, o ir supratimas nesuprantant (paradoksas) negali būti tiesiogiai komunikuojamas.
Netiesioginė komunikacija Kierkegaardui yra ne analogija ar palyginimas, bet nutylėjimas...
„Kai vaikas turi būti atjunkytas...“
skaitytojas gal vaikas, o SK motina?

Teksto struktūra:

Intriga:
Abraomas gauna įsakymą nužudyti Izaoką:
a) ar paklusti
b) Mozės įstatymų dar nėra, bet žmogžudystė ir dar vienintelio sūnaus jau suvokiama, kaip blogis
c) koks tikslas (*telos*) gali būti šitokio Dievo įsakymo: išbandymas, bausmė, išvadavimas iš to, kas labai žmogiška???
d) ar galėjo tai būti Dievo įsakymas?

I. Pratarinė ir Nuteikimas –
„lyrinė“ dalis, sukuria nuotaiką, kuri turi užpildyti egzistencinio vyksmo erdvę, išstumti sisteminio mąstymo status.
Abraomo istorija:
Biblijinė ir keturios literatūrinės jos versijos, atskleidžiančios įvairius istorijos aspektus, nesiekiant pateikti esmę ar tikrąją Abraomo poelgio prasmę, bet parodyti šios situacijos paradoksalumą ir ambivalentiškumą.

II. Problemata:
Dialektinė dalis.
Nemedijuojami prieštaravimai tarp:
Tarp visuotinių etikos principų ir individo apsisprendimo
Artimo meilės ir Dievo meilės
Viešumo ir vidujybės (nutylėjimo)

Kierkegaardas dialektika, skirtingai nuo Hegeliškosios, remiasi absoliutaus priešybių nesuderinamumo principu.

Kierkegaardas tikėjimo paradoksas:
Jo esmė – nesupratimas, kaip bet kokio supratimo pamatas, bet, nesupratimas, kuriam angažuojamasi visa esybe ir pasukama tikėjimo link.
Tai adekvati stovėseną paslapties (suprantamos kaip problemos, kurią privalu spresti, priešprieša) akivaizdoje. Ne panaikinti nesupratimą suprantant, bet paradoksliai išlikti prie paslapties, jos nepaverčiant problema.
Supratimas nesuprantas galimas tik esant ypatingam ryšiui su tuo, kas užmena mįslę ar pateikia paslaptį.

I.
„Kvailas vaike, ar manai, kad aš esu tavo tėvas? Aš esu idolas. Manai tai dievo įsakymas, ne tai mano troškimas... Dangau Viešpatie aš dėkoju tau nes geriau, kad jis manytu kad aš ne žmogus, nei kad prarastų tikėjimą tavimi.“
Norėdamas apsaugoti Reginos tikėjimą meile ir laime, SK bandė sudaryti niekšo įspūdį, būti kaltesniu už ją judviejų nutraukto ryšio

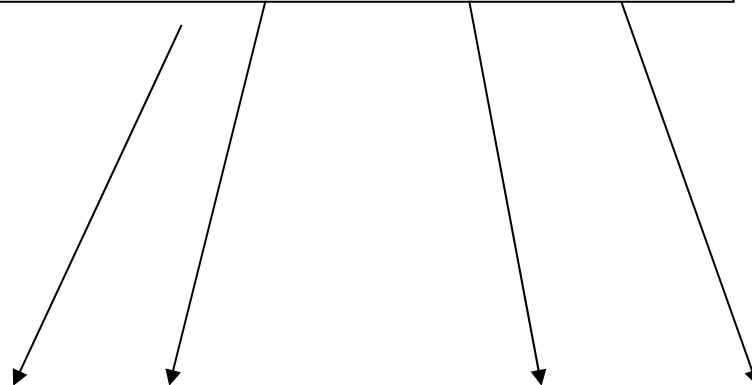
II.
Abraomas paaukėjo aviną...Abraomas toliau klestėjo, bet jo akys aptemo ir džiaugsmo daugiau jis neberegėjo...
Aliuzijos su SK tėvo istorija, kuris nepakluso, maištavo prieš dievą, paskui net ir būdamas laimingas ir turtingas džiaugsmo nepatyrė.

III.
Nujojęs vienas Abraomas meldė Dievą atleisti jam jo nuodėmę, kad norėjo nužudyti sūnų, kad pamiršo etinę pareigą .

IV.
Izaokas prarado tikėjimą...

Gyrius Abraomui:
„Niekas nebuvo toks didis kaip Abraomas, - kas įstengtų jį suprasti?“

Problemata

Išankstinis atsikrenkštimas

Lot.: Ex + pectus, ~oris = iš širdies...

Nauja resignacijos samprata – tai valios aktas, o ne bejėgiškumas, valios nuktreiptos į veiksmą plaukiantį iš etinių įsitikinimų ar etinio tikslo.

Tikėjimo riteris taip pat valingas, tik jo valia nukreipta į religinį, o todėl sveiko proto požiūriu absurdišką tikslą.

Tikėjimas yra įmanomas tik per absurdo vertybę.

Dichotomija tarp tikėjimo ir nuoskaudos...

SK prisipažįsta nesąs Tikėjimo riteris...

I. Teleologinis etikos suspendavimas: moralinių įstatymų suspendavimas vardan aukštesniųjų – religinių.

Atskiras individas aukščiau už visuotinybę.

Universali etika yra pagunda Abraomo, kai jis atsiduria vienas prieš vieną su Dievu.

Etika nukreipta į ateitį, bet suvokiame mes ją tik būtuojų laiku.

Tragiško herojaus Agamemnono pavyzdžiu SK parodo, kaip skiriasi Abraomas nuo pastarojo: Agamemnono tragedija pasirinkimas tarp dviejų etinių pareigų, o Abraomo, tarp moralės ir tikėjimo pareigos.

II. Ar esama absoliučios pareigos Dievui?

Trys sąvokos, trys problemos: Universlu

Paradoksalu

Absoliutu

Blogis yra blogis savaime, o ne dėl Dievo vertinimo – etiška tiesa yra pirmiau už religinę tiesą...

Dievas nežino laiko, todėl jame visa yra viena.

Arba yra absoliuti pareiga dievui ir individas yra aukščiau už visuotinybę ir absoliučiam santykiu su dievu, arba niekad nebuvo tikėjimo, nes jis buvo visada.

III. Ar etiškai pateisinama, kad Abraomas nutylėjo savo ketinimus nuo Saros, Eliezaro ir Izaoko?

Be meilės Abraomo istorija yra tik dvasinis išbandymas, o ne gundymas...

Gal Abraomo slapukavimas buvo „įtampos“ sukūrimo priemonė, kuria pasinaudojo SK, kaip jis naudojo pseudonimais ir kt.

Priemonėms sukurti slaptumo, o galiausiai „išaiškinimo“ įtampą. Graikų tragedijoms būdinga taktika (farsams taip pat).

Estetinėje studijoje slaptumo įtampos gimdavo malonumų ieškotojo virpulis;

Etinėje – tragiškas herojus;

Religinėje - ... paslaptis.

Epilogas

„Tikėjimas yra didžiausia žmogiška aistra“, bet Naujieji laikai yra beaistris racionalumo laikai, todėl tik sukrėtimas, paradoksas, absurdas gali pastūmėti šuolinį į tikėjimą.